

od tam bi bilo prav pripravno prodirati proti Mukdenu, v srce Mandžurije. Drugi oddelki bi pa prekoračili od vzhoda reke Jalu in bi tako zgrabili rusko armado od dveh strani. Ta načrt je jako lep, a ne verjamemo, da bodo Japonci še v Niučvangu gospodarili, ker mesto je izborno utrjeno. Vhod v reko Liao, ob kateri Niučvang leži, imajo namreč Rusi podložen s strelbami, pogreznili so ondi tudi nekaj ladij, da Japoncem ne bo lahko delo priti dalje. Zgradili so nove utrdbe in ob reki izborno trdnjavo.

S prodiranjem v Korejo so Japonci nekoliko prenehali, kakor sedaj poroča poveljnik ruskih konjskih predstraž general Mišenko. Te imajo ravno nalogo priti do sovražnika in ga opazovati. Dne 22. sušca je odposlal dve stotniji kozakov z namenom, da poizvesta, kako močne so sovražne čete, ki so prekoračile reko Čingčangan. Poldrugo vrsto (skoro 2 km) od Pakčena so videli 30 sovražnih jezdecev; ko so se jim približali, se je prikazala še tropa pešcev. Kozaki so poskakali s konj, se razdelili v dva oddelka in pričeli streljati na to japonsko predstražo. Padel je en japonski častnik in en prostak. Po več streljih se je kozaška patrulja umaknila, ker je sovražna pehota dobila novih moči. Dognali so, da je Pakčen od sovražnika zaseden; na desnem bregu Pakčengana se pa nahajata dve sovražni stotniji pešcev in dva eskadrona konjnikov. V mestu Andžu je še kakih 3000 Japoncev. V Činampo vedno dohajajo sovražne vojne in prevozne ladje. V Činampo došle japonske čete pošiljajo proti Pičongjangu, odtod v Nasan in Kangege. General Smirnov poroča iz Port Arturja od 24. marca: Stotnija prostovoljcev je pri Vitsinu napadla 50 mož broječo čunguzko četo in jo popolnoma razbila. Na naši strani ni bilo izgub.

Ruska zahvala slovenskim ženam.

Zadnjič smo priobčili navdušeni pozdrav ruskih žena, ki ga je natisnila »Novoje Vremja«. V čast slovenskemu ženstvu pa je zložil ruski pesnik Sokolov naslednjo prekrasno pesem, ki se v slovenskem prevodu v prozi tako-le glasi: Od Stare Baltike, od Volge in Dnepra do novih bregov Sungare in Amurja, od Kijeva, Moskve in od Petrovih trdnjav do grozljivih baterij na skalah Port Arturja, od meja večnega ledu do južnih vročih pokrajin, od mračnega Altaja do poldivjih gor doni zahvala vam, o matere-Slovanke, od ruskih mater iz vse Rusije velike! Zahvala in poklon za goreči vaš pozdrav v težkih časih, v trenutku skušenj. Ne bojte se! Rusija je silna! Na izzivanje

daje odgovor, dostojen pradedov in svetih sporočil! Naj bo sovražnik poln zavisti in zlobe, naj grozi z vojsko od vzhoda do zahoda — silne in mogočne so prsi slovenskega orla, mogočni in verni so slovenski orliči!

Slovensko dijaštvo.

Med slovenskim dijaštvom na vseučilišču opazamo troje smeri in stremljenj. Prvi so skrajni liberalci, zbrani v društvu »Sava« na Dunaju. Večinoma so tudi brezverci in slepo, poslušno crodje kranjske liberalne stranke, ki je žalostno znana po zvezi z Nemci. Drugi so narodno radikalni dijaki, ki kažejo navdušenje za narodov napredek in so se začeli živahno gibanje posebno v zadnjem času, njihovo društvo je »Slovenija« na Dunaju. Tudi v Gradcu je precej močna narodno radikalna struja. Narodno radikalni dijaki kažejo resno voljo, vzgojiti izmed sebe narodne voditelje, a imajo to slabo, da je njihov ideal, njihov vzor samo — narodnost. Tretja struja narodnega dijaštva pa si je postavila vzvišeno nalogo izobraziti se ne samo v značajne narodnjake, ampak tudi v poštene, veri vdane moše in v prave demokrate, ki se ne bodo sramovali iti med priprostega kmeta in delavca in mu pomagati kolikor bo v njihovi moči. Njihovi društvi sta »Danica« na Dunaju in »Zarja« v Gradcu. Pokazali so tudi že kot dijaki, da razumejo izmed vseh najboljše svojo nalogo. Ustanovili so po Koroškem že več bralnih in izobraževalnih društev in delujejo v počitnicah v takih društvih tudi po Kranjskem.

Radikalno dijaštvo je sklenilo ustanoviti dijaško počitniško društvo »Prosveta«, ki naj bi širilo posebno ljudske knjižnice. K ustanovnemu shodu v ljubljanskem »Narodnem domu« so povabili tudi liberalne in katoliške dijake. Odzvali so se obojni. Liberalna »Sava« je prišla polnoštevilno z namenom, da vrže s surovo silo iz dvorane »klerikalce«, ki so poslali le pet zastopnikov, kakor je navada pri društvih, da jih na shodih drugih društev zastopa le nekaj članov ne pa vsi. Koj po otvoritvi shoda se je oglasil za besedo med. Gabrijel Hočevar, predsednik dunajske liberalne »Save«. Ker namerava društvo, ki se ima ustanoviti — tako se je izjavil v imenu svojih tovarišev — zavzeti tako stališče, ki je tudi stališče svobodnomiselnega dijaštva, zato on pozdravlja to idejo. Kakor se je prepričal, društvo ne bo hodilo po potih, po katerih se zbirajo nočne sove in čuki (beri

klerikalci). V svojem nadaljnjem govoru je povedal, da je edino cerkev kriva vsega nazadovanja med Slovenci in pogreval stare liberalne laži o papežih in izjavil, da »svobodnomiselno« dijaštvo ne bo zborovalo v družbi »Daničarjev« in »Zarjanov«.

Po tem govoru, ki je bil skrbno sestavljen iz raznih »Narodovih« psov o papeštvu, nazadnjaštvu, jezuitih in dr., začeli so »Savani« kakor divji in obsedeni rjoveti: »Daničarje« in »Zarjane« vun, katoliški mladeniči, farški podrepaniki in druge slične lepe izraze, ki jih tukaj ne moremo navajati. Slednjič je surova četa izrinila povsem mirne »Daničarje« in »Zarjane« iz dvorane. Ker je bilo »Savanov« okrog 35, je bil vsak odpor nemogoč. Pristaši »Slovenije« so začudeno gledali to besnenje in je deloma obsojali s prav ostrimi besedami. Tako n. pr. je izjavil neki »Slovenijan«: Taki divjaki morejo biti samo »Savani«. Drugi: To je res prav omikano! Vrišč in krik se je nadaljeval, in ker predsednik fil. Žerjav ni mogel napraviti miru, zaključil je shod z besedami: »Zaradi takega barbarskega (surovega) obnašanja zaključim posvetovanje.« S tem nastopom so pokazali liberalni dijaki, kako nizka je njihova omika in olika, in da so njihovi stariši žrtvovali svoje tisoče — zastonj, ker so obrodili tako slab sad. Dobro bi bilo torej, da bi počitniško društvo »Prosveta« začelo najprej izobraževati liberalce, ki se ne znajo niti dostojno vesti, pa bi radi izobraževali našega kmeta in delavca, ki je v dostojnosti in omiki najmanj sto let pred njimi.

Shod radikalnega dijaštva, ki se je vršil nato v areni »Narodnega doma« po § 2. je otvoril visokošollec g. Žerjav, ki je obsojal surovost liberalnih tovarišev, ki ne delajo z dokazi duha, ampak z dokazi pesti. Za predsednika je bil izvoljen g. Zupančič, za podpredsednika go. p. Kukelj, za zapisničarja g. Mrak. Prvi je predaval gosp. Žerjav o bistvu in pomenu ljudske izobrazbe. Navzočih je bilo 40 visokošolcev. Popoldne so se pradačanja nadaljevala.

Iz celega se razvidi, kakšen trn v peti je liberalnemu dijaštvu naša vera, ker vsakega že začne iz same jeze krč lomiti, ako le vidi kakšnega »Daničarja« in »Zarjana«. Pa se bodo že morali navaditi rodunati ž njimi, ker tudi med dijaštvom prodira vedno bolj načelo, da se bo naš narod obranil krutih sovražnikov le pod vodstvom mož, ki ne bodo spoštovali le slovenskega jezika in narodovih pravic, ampak bodo tudi verni, udani cerkvi in Bogu, kakor je ves naš pošten narod slovenski.

lovec, »Rokovnjači«, »Legionarji« i. dr. so povzeti iz teh resničnih dogodkov. Oni pa, ki so jih vtaknili v vojaško suknjo, so odšli mladi, polni cvetja od svojih, vrnili pa, ako se sploh so, kot resni možje, skoro nepoznati.

Isto se je zgodilo tudi z Jurijem Grabarjem. Leta 1779. so ga vtaknili v vojake, vkljub materinim prošnjam, zgražanjem očetovim in plakanjem sestrice, še komaj sedem let stare. Vjeli so ga in moral je iti; vjeli so ga, ker se je zameril županu, ker je hodil za njegovo hčerko, akoravno je ta zbolela od žalosti, ko je Jurij odšel. In tako je teklo leto za letom, počasi sicer, a teklo je. Ljudje so rastle, se množili in umirali. Prišlo je leto 1789. Turška slava je umirala. Mera krivic in grozovitosti se je napolnila. Junaki Srbi so hoteli imeti svojo glavno mesto Beligrad prosto mohamedanske sužnosti. Avstrijska vojska, pod poveljstvom generala Laudona, je udarila na mesto. — Dolgo ga je oblegala brez uspeha. Turek se je branil junško. Tu pa si izmisli slovenski junak in cenjen Jurij Vega nove topiče. Pod njegovim vodstvom so jih takoj nekaj izvršili. Napadejo znova kletega sovražnika. Kroglje iz novih topov so nesle naravnost v mesto in je užgale. Belgrad se je podal. In v tej bitki je zadel Jurija Grabarja krogla. Sedaj pa je ozdravljen in se vrača domov. Ali ga bodo spoznali?

Pomlad je prišla v deželo, ptički so gosteleli in prve cvetke so dvigale svoje glavice, ko je Jurij Grabar korakal po pešpoti proti rojstni vasi, ne daleč od Brežic. Bila je ravno velika sobota jutro. Ljudje so šli ravno od mase ter začudeno pogledovali vojaka, ki je pazljivo motril okolico in ljudi. Mnogo jih je spoznal, a njega nihče. Videl je žene, katere je zapustil kot brhka dekleta, že kmalu bodo njih hčerke cvetele. Vse se je spremenilo, vse postaralo. Srečal je županovo hčer, radi katere je moral k vojakom. Vodila je za roko hčerko petih let. Čudno je pogledala tujca, ko jo je pozdravil. Ni ga spoznala. Saj je bilo tudi boljše, da ga ni. Da, doba desetih let je vendarle dolga doba v življenju posameznika. Nikdo ga ni spoznal.

Potreben krepčila, jo zavije v gostilno, da se odpočije od hoda. Bil je v rojstnem kraju — tujec. Mladostna leta so mu stopala pred oči, spominjal se je vsega. Tem hujše mu je delo, ko je videl, da so ga popolnoma pozabili. Pri teh premišljevanjih je tekel čas na veliko soboto naglo in zvon je že vabil k večernicam, k — vstajenju. Jurij se vzdigne, da zopet tudi on po dolgih letih praznuje v domači vasi vstajenje Zvečičarja. Deset let ni videl domače cerkve. Vse mu je bilo nekako novo, vse slovesno. Cerkev je bila polna ljudij. V kapeli, kjer je bil postavljen božji grob, so

brlele lučice v raznih bojah in delale na človeka veličasten, svet vtis. Polmračna kapelica je bila, kakor bi človek bil v oni votlini na vrtu Nikodema. Oni mrki podobi judovskih stražnikov s sulicami sta vzbujali strah in grozo ter vglabljali človeka v one svete čese, ko je hodil sin človekov po zemlji in delil ljudem blagor in srečo. Kratko: vse je bilo tako veličastno in tajinstveno, vse čarobno in sveto. Sedaj stopi pred oltar župnik, star, častljiv mož. Bil je še oni kot pred desetimi leti. Njegova postava, monštranca, kadilo, je povečalo tajinstvenost v kapelici. Vse je molilo tiho, s srcem, pričakujoč svetega trenutka — vstajenja. Župnik prime monštranco, se obrne h klečečemu ljudstvu in njegov glas je trepetaje odmeval po zraku in cerkvi ter segal slehernemu v srce; zapel je ono radostno pesem, pesem velikanskega pomena:

»Aleluja! . . . —«

»Aleluja . . .« je zadonelo iz sto in sto grl pobožnega ljudstva.

In zopet je zapel župnik:

»Aleluja! . . . —«

In množica mu je bučeč odgovarjala. Zdelo se je, kakor bi se ta množica spremenila v morske valove, ki se zibljejo, dvigajo in ponavljajo en in isti spev sto in sto krat. Aleluja! Človeku postane v tem hipu tako